

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

5

1908

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. Κ.Π.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΓΙΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ Ο ΛΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΧΩΜΙΟΣ Ο ΡΟΥΣΑΝΟΣ

Τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀκμασάντων εἰς τῶν ἀξιολογωτάτων ὑπῆρξε τελευτώντος τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου ἕκτου ὁ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἁγίους ταχθεὶς Βησσαρίων ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λαρίσης, ἀνὴρ οὐ μόνον τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιφανῶς κοσμήσας, ἀλλὰ καὶ ἄλλως κοινωφελῶς καὶ ἔθνωφελῶς ἐργασθεὶς ἐν ταῖς πονηραῖς ἐκείναις ἡμέραις. Εἶνε δὲ τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ ἄξια εὐρυτέρας ἐρεύνης ἕνεκα τῆς συγχύσεως μετ' ἄλλου νεωτέρου Βησσαρίωνος Λαρίτης μεταγενεστέρου, ἣν πλάνην κατέδειξεν ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Σακκελίων, ἐκδοὺς ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τὸ ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς εἰς τὴν ἐταιρείαν ταύτην δωρηθὲν σιγίλλιον, δι' οὗ ὁ πατριάρχης Διονύσιος Α' προήγαγε τὸν Βησσαρίωνα, τέως ὄντα ἐπίσκοπον Δημητριάδος, εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Λαρίσης¹.

Πλὴν δὲ τοῦ σιγίλλιου τούτου ἔχομεν γνωστὴν μέχρι τοῦδε πηγὴν περὶ τῶν κατὰ τὸν Βησσαρίωνα τὸν βίον αὐτοῦ τὸν συνεκδοθέντα μετὰ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου. Περὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἐκδόσεις καὶ μετατυπώσεις τῆς ἀκολουθίας ταύτης ἴδε τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς², τοῦ Νικολάου Κατραμῆ³ καὶ τοῦ κ. Παντελῆ Κοντογιάννη⁴. Ἄλλ'

¹ Ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Γόμ. Β' σ. 15-20. Πρὸς Ν. Ι. Γιαννοπούλου. Ὁ ἅγιος Βησσαρίων ἀρχιεπίσκοπος Λαρίσης μετὰ δύο κινάκων παριστανόντων τὰς εἰκόνας τοῦ Βησσαρίωνος τὰς σωζομένας ἐν τῇ Ἁγῶν Μοῦσῃ Σενιάς καὶ ἐν Γούρα ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Παρθασσοῦ Ἔτ. Ζ' (1903) σ. 292 κ. ἑ.

² Παύλου Λάμπρου Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προσόδου τῆς τυπογραφίας ἐν Ἑλλάδι ἐκ Πανδώρας Τόμ. ΙΙΙ' (1867-68) σ. 309.

³ Φιλολογικὰ ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ. 1880 σ. 220.

⁴ Διονύσιος Καλλιάρχης Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΙΙ' σ. 184 κ. ἑ.

εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀναγραφείσας ἐκδόσεις τῶν ἐτῶν 1705, 1759, 1797, 1800, 1846 καὶ 1856 φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἐκδόσις τῆς Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Καὶ δὴ ἐν τῷ Συναξαριστῇ αὐτοῦ ἐν τέλει τῶν περὶ τοῦ Βησσαρίωνος, οὗ ἡ μνήμη εορτάζεται τῇ 15 Σεπτεμβρίου, ἀναγινώσκομεν τάδε· ὄρα τὸν κατὰ πλάτος βίον αὐτοῦ εἰς τὴν νεοτύπωτον φυλλάδα του, τὴν ὁποίαν ἡ ἐμὴ ἀδυναμία ἐπλάτυνε καὶ ἐστόλισε καθὼς νῦν ὁρᾶται νεοτυπωμένος¹. Καὶ ἂν δὲ ὑποτεθῇ, ὅτι μόνον Βίον τοῦ Βησσαρίωνος, ὅχι δὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὁ Νικοδήμος, δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν, ὅτι τοιοῦτον βίον ἐννοεῖ τὸν ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Βενετίᾳ τῷ 1799 ἐκδοθέντι Νέῳ Μαρτυρολογίῳ. Εἰς τοιαύτην ἐκδοχὴν ἀντίκεινται τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ παρατεθέντι χωρίῳ ῥητῶς λεγόμενα εἰς τὴν νεοτύπωτον φυλλάδα του, δεικνύοντα, ὅτι πρόκειται περὶ ἰδίᾳ ἐκτετυπωμένου βιβλιαρίου.

Εἰς δὲ τὰς διαφόρους διατυπώσεις τοῦ Βίου τοῦ ἁγίου τὰς συνεκδομένους μετὰ τῆς ἀκολουθίας καὶ ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ γεγραμμένας προστίθεται ὁ κατωτέρω ἐκδιδόμενος ἐν ἀρχαίᾳ γλώσσῃ. Ἐγράφη δὲ οὗτος ὑπὸ τοῦ Ζακυνθίου ἱερομονάχου τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος Παχωμίου τοῦ Ρουσάνου, παρὰ δὲ τὴν βραχύτητ' αὐτοῦ δύναται ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κυρία πηγή, ἐξ ἧς ἀπέρρευσεν ὁ μακρότερος ἕνεκα ῥητορικωτέρας φληναφίας καὶ γραφικῶν καὶ πατερικῶν ῥήσεων συναναμιγνυομένων Βίος ὁ ἐπόμενος εἰς τὴν ἀκολουθίαν. Περιλαμβάνεται δ' ὁ Βίος οὗτος ἐν τῷ Μαρκιανῷ Cl. II, κώδικι 103 τῷ περιέχοντι καὶ τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ Ρουσάνου². Ἀνήκε δ' ὁ κώδιξ οὗτος ποτε

¹ Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκδ. Θ. Νικολαΐδου Φιλαδέλφειας Ἀθῆναι. 1868. Τόμ. Α' σ. 46.

² Ἴδὲ Μουσταξόδην ἐν Ἑλληνομνήμονι σ. 624 κ. ἔ. καὶ Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Β' σ. 345 κ. ἔ. Ὀκτώ τῶν λόγων τοῦ Ρουσάνου ἐξέδωκεν ἐπ' ἰσχύατον ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ὁ ἐν Βενετίᾳ ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰωάννης Βασιλικός (Κανέλλου Σπυριδίου Γραμματικὴ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων γλώσσῃς. Παχωμίου Ρουσάνου Κατὰ χυδαίοντων καὶ αἰρετικῶν καὶ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ νῦν πρῶτον ἐκδιδόμενα ἐκ κώδικος τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης. Ἐν Τεργέστη. 1908).

εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Κρημνῶν ἐν δὲ τῷ παραφύλλῳ αὐτοῦ ἀναγινώσκομεν τάδε ὑπὸ χειρὸς ἀγραμμάτου γεγραμμένα· Τὸ πάρο βήβηλῶ εἰπάρχῃ τῆς σεβασμόνης τοῦ μεγαλομάστορος Γέδουριου τὸν Κρεμνῶ καὶ
5 ὄγιος το παρη νά ἔχει τὴν κατάρα του ἁγιου καὶ τὴν ἐδικο μου.

Καὶ προτάσσονται μὲν τοῦ Βίου οἱ ἐξῆς στίχοι·

Γῆθεν μεταστάς Βησσαρίων ἐν πόλου
βήσσαις ἀρείων ὤπται σὺν θεηπόλοις*.

* Ἐπεταὶ δὲ ὁ Βίος, ἐπιγραφόμενος Συναξάριον καὶ ἔχων ὧδε·

10 Οὗτος ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Βησσαρίων ἐκ κώμης ἦν τῶν περὶ τὰ τέρματα Μακεδονίας, μᾶλλον δὲ Θεσσαλίας Μεγάλων Πυλῶν, ἐξ ὀρθοδόξων καὶ ἱερῶν γεννηθεὶς τε καὶ ἀνατραφεὶς· γράμματα δὲ μαθητικῶς καὶ ἤδη πού δεκαέτης γενόμενος, ἐν ἔρωτι γενόμενος τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ σχήματος, τῷ ὄντι μοναχικωτάτῳ Μάρκῳ μητρο-
15 πολίτῃ Λαρίσσης φοιτᾷ καὶ συχνὸν χρόνον μετ' αὐτοῦ διαμείνας καὶ κανονικῶς τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς διαμείψας, ἐπίσκοπος παρ' αὐτοῦ Δομενίκου καὶ Ὀλοοσσῶνος προχειρίζεται.

Ἄλλ' ὁ τῆς πόλεως δῆμος ἐκ τινος ἐριδος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οἰήσεως καὶ ἀπαιδευσίας τοῦτον οὐ προσδέχεται καὶ ἡ πρόφασις ὅτι ἦν ποτε
20 τιμηθὲν εἰς ἀρχιεπισκοπὴν τὸ τούτων πόλισμα. Διὸ, προσελθόντες τῷ τότε πατριαρχοῦντι χρυσολήπτῳ μᾶλλον ἢ Θεολήπτῳ, ἐπίσκοπόν τινα λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ, Νεόφυτον ὄνομα, μετὰ θάνατον ἄλυτον εὐρεθέντα. Οὗτος δὲ ὁ τοῦ Χριστοῦ μιμητῆς, εἰς οὐδὲν ὄλως τὸ πρᾶγμα θέμενος, εἰ μὴ ὅτι καὶ λαβὴν ἡσυχίας τοῦτο δραζόμενος, προσέμενε
25 τῷ κατὰ πνεῦμα πατρὶ Μάρκῳ, θεραπεύων κατὰ πάντα τοὺς προσμένοντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πτωχοὺς τε καὶ ἀσθενεῖς ἔργῳ καὶ λόγῳ.

* Παρὰ Νικοδήμου τῷ Ἁγιορείτῃ ἐνθ' ἀν. εὐρίσκομεν τοὺς στίχους τούτους μετὰ τινῶν διαφορῶν ὡς ἑξῆς·

Γῆθεν μεταστάς Βησσαρίων εἰς πόλον
κάκει ἀρητήρ ἴσσι σὺν θεηπόλοις.

11. μακεδωνίας 17. ὀλοοσσῶνος 25. καταπάντα

Οὕτως οὖν καρτερήσας ἑνᾶυτοῦς τέσσαρας, τῆς τῶν Σταγῶν ἐπισκοπῆς ποιμένος χηρευούσης, ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ἐξάρχειν αὐτῶν ἐπιτροπικῶς. Οὐ καὶ γενόμενος καὶ χρόνους προεμείνας ἐξ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, πολλὰς ἐπηρείας καὶ ἰξορίας ἐπεπόνθει διὰ τινος χαιρεκάκου καὶ ἀνιέρου Δομετίου καλουμένου. Τοῦ δὲ ἱερωτάτου Μάρκου ἑτὸν βίον ἥ ἀπολιπόντος καὶ πρὸς τὰς ἐκείθεν ἀπάραντος μακαρίας φ. 24 μονᾶς ψήφῳ τε καὶ αἰτήσῃ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων τῶν τε κληρικῶν καὶ πάντος τοῦ λαοῦ διάδοχος τοῦ Λαρισσαίων θρόνου παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἱερειμίου καθίσταται. Ἀλλὰ τίς τὰς μετὰ ταῦτα θεαρέστους αὐτοῦ πράξεις ἐξαγγελεῖ, τὰς τῶν αἰχμαλώτων 10 ῥύσεις, τὰς εἰς τοὺς λιμώττοντας καὶ δεομένους ἐπικουρίας καὶ χορηγίας, τὰς ἐν ποταμοῖς γεφύρας; Καὶ μαρτυρεῖ εἰς ἐτι τοῦτου τὸ ἀξιόλογον ἔργον ἐν Λευκοποτάμῳ· οὕτω γὰρ παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις ποταμός τις ἐκ Πίνδου εἰς Αἰτωλίαν κωτερχόμενος ὀνομάζεται, ὁ παρὰ ποιηταῖς ἀργυροδίνης Ἀχελῷος. Οὐδεὶς γὰρ πρὸ τοῦτου ἐν τοιοῦτῳ 15 χωρίῳ τοιοῦτου ἔργου ἐπεχειρήσατο διὰ τὸ ῥαγδαῖον ἐν τοῖς ὄμβροις τοῦ ρεύματος καὶ τὸν συρφετόν. Ἀλλὰ καὶ τὴν νῦν ὀρωμένην περικαλλῆ μονὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πλησίον τῆς αὐτοῦ κώμης ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς πρῶτος συνεστήσατο καὶ τὰ θεμέλια ταύτης ἐπηξεν, εἰ καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφίδου Νεοφύτου ἀρχιερέως καὶ 20 ἑτέρων ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ τῶν παρόντων ἀδελφῶν εἰς τὸ κρεῖττον ὕστερον μετεσκευάσθη. Εἶχε δὲ συναντιλαμβανόμενον ἐν ἅπασι καὶ τὸν αὐτοῦ ὀμαιμόνα, τὸν ὀσιώτατον Ἰγνάτιον, ἐπίσκοπον Καπούας καὶ Φαναρίου. Ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ θεοφιλῶς τὰ κατ' αὐτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν διαθέμενος καὶ οἰκονομήσας καὶ πεντηκον- 25 τούτης ἐγγύς που γενόμενος πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.

Εἶτα δ' ἐπιτεταί ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι, ἐν φ. 253^a-257^b, τοῦ αὐτοῦ Παχωμίου Ῥουσάνου « Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἐν ἀγίοις Βησσαρίωνα Λαρίσης ». Καὶ ἄρχεται μὲν ὧδε· Ὁ μὲν Ζοροβάβελ ὁ Δαρείου σωματοφύλαξ ὑπὲρ πάντα νικᾶν ἔφη τὴν ἀλή- 30 θειαν, τελευτᾷ δ' εἰς τὰς λέξεις· εἰς χεῖρας θεοῦ τὸ πνεῦμα μετὰ πάσης παρακλήσεως ἀπέθετο ὁ πολλῶν παρακλήτωρ γε-

νόμενος, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος τῆς
μῆς θεότητος. *Αμήν.*

Εἶνε δ' ἐν τῷ Ἐγκωμίῳ τούτῳ διὰ μακροτέρων ἐκτεθειμένα
τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Βησσαρίωνα. Ἐν τούτοις δ' ἀξιολογώτερα
5 εἶνε τὰ κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτίσιν τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀχελώου γε-
φύρας καὶ τῆς μονῆς, ἔχοντα οὕτω·

Πίνδος ὄρος ἐστὶ διατείνον ἀπὸ τῶν Ἀκροκεραυνίων ὄρων μέχρι
καὶ τῶν Ἀχαϊκῶν, Οἰτης φημί καὶ Καλλιδρόμου τοῦ πρὸς νότον αὐ-
10 τῆς, διορίζον τὸ τοιοῦτον ὄρος Ἡπειρον ἐκ Μακεδονίας. Ἐκ τούτου
ἀξιόλογοι ποταμοὶ ρέουσιν, ὃ τε Πηνειὸς δυτικώτερος καὶ ἀνατολικώ-
τερος ὁ Σπερχειὸς, ὃς παρὰ Φθιώταις Ἑλλάς ἐγγχωρίως καλεῖται νῦν
ὁμώνυμος τῇ χώρᾳ, ὡς καὶ ἄλλαι χώραι, ἧτοι Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα
ιδίως. Μέσος δὲ τούτων ὁ Ἀχελῷος, νεύων πρὸς νότον, ὃς δι' Ἀκαρ-
15 νανίας ἠπειρωτικῆς χώρας συρόμενος εἰς Αἰτωλίαν ἀρχὴν Ἀχαΐας
κατέναντι τῶν Ἐχινάδων νήσων ἐν τῷ Ἀδριατικῷ βάλλει πελάγει,
Ἀχελῷος ὀνομαζόμενος καὶ οὗτος ὅπου ἢ τούτου ἐκβολή, Λευκοπό-
ταμον δὲ ὁ λοιπὸς ἅπας διὰ τὸ διειδὲς τοῦ ὕδατος, καθ' ἃ καὶ παρὰ
ποιηταῖς ἀργυροδίνης ἐπιθέτως ὑμνηται. Οὗτος κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ
20 χειμῶνος πλήθων τοῦ ρεύματος καὶ μάλιστα κατὰ τὰς δυσχωρίας
ἄβατος γίνεται πᾶσι καὶ σχεδὸν ἀπρόσιτος· ἀλλ' ἢ ἀνάγκη κατεπει-
γούσα πολλὰς ἰσθίμους ψυχὰς δίνησι προίαψε, καὶ οὐδεμία ποθὲν τοῦ
κακοῦ λύσις ἦν, εἰ μὴ ἀνακυκλοῦν τὸν ποταμὸν καὶ τὴν ζημίαν
πλείονα εἶναι τοῦ κεφαλαίου. Ἐν τούτῳ τῷ ποταμῷ ἢ ἀήττητος
25 ἐκείνη καὶ μόνη φιλανθρωπίᾳ νικωμένη ψυχὴ, τῇ τοῦ Παντοκράτορος
θαρροῦσα δεξιᾷ, γέφυραν ἠθέλησε πήξασθαι καὶ πεποίηκεν, οὐ μὴν
ἄνευ κινδύνων καὶ πόνων πολλῶν, ἵνα μὴ λέγω ἀναλωμάτων, ἐν
τοιούτῳ χώρῳ εἰς ὃν οὐδεὶς ἐτεθαρρήκει. Αἱ μὲν γὰρ ἀμφοτέρωθεν
δοχταὶ ὠχυροῦντο ἐκ τετραγώνων μαρμάρων καὶ πρὸς ὕψος ἀνωρθοῦντο
256· τάχος οἱ πινθοί. Ἐπεὶ δὲ καὶ κανόνες || ἐπήγνυντο καὶ ἀντήρεις ἀνε-
31 ζόμεναι τὰς ἀψίδας, βραγδαίος ἄφνω καταφέρεται ὑετός, ὡς πολλάκις
γίνεται, καὶ κύρτωθὲν τὸ ρεῦμα μετὰ τῶν παρασυρέντων στελέχων·

1. Πίνδον 29. ἀνωρθοῦντο 31. ἀψίδας 32. στελέχων καὶ οὐχὶ
στελεχῶν ἔγραψε βεβαίως αὐτὸς ὁ Παχώμιος

προσβαλὸν ἀφανίζει πάντα τὰ νεοπαγῆ κτίσματα, καὶ αὐθις ἀνεγείρονται στερεώτερα καὶ τὸ ἔργον πληροῦται σὺν θεῷ. Ἐπινοῶν δὲ τὴν μετὰ ταῦτα τούτου ἀσφάλειαν, ἀτελῆ ποιεῖ τὴν πλησιάζουσαν κώμην τῶν ἐκκλησιαστικῶν δόσεων, ὥστε σκοπεῖν εἰ παρέλθοι τι τοῦ κτίσματος καὶ ἐπανορθοῦν. Οὕτω δὲ κατὰ πᾶσαν Θεσσαλίαν καὶ ἐτέ. 5
 ρας διαβάθρα τὰς μὲν ἐπηνώρθωσε, τὰς δὲ καὶ ἐκ κρηπίδων ἔστησε, μηδενὸς φεισάμενος ἀνκλώματος. Ἄλλ' οὕτω μὲν αὐτόματος τοῖς πᾶσι σωτῆρ, ἔρχεται δὲ εἰς ἐννοιᾶν τινα θειοτέραν τε καὶ ὑψηλοτέραν. Αὕτη δὲ ἦν, ὅπως ἂν μοναστῶν ἐγείρη φροντιστήριον, ἐν' οἷ ἀποτασόμενοι τῶν τοῦ κόσμου φροντίδων καὶ θεῷ μόνῳ ζῆσαι βουλούμενοι 10
 εὐχερῶς ἔχωσι τὴν ἀναχώρησιν ἅμα καὶ κατάπαυσιν. Καὶ δὴ ἶχνος σκηπτικῆς μοναχικῆς διὰ τοῦ ἀδελφοῦ εὐρών ἀνὰ τὸ πλησίον ὄρος τῆς κώμης κῦτων ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ τᾶλλα ποιεῖν τῶν χρειωδῶν, ὅσα ἐν τῇ αὐτοῦ διαθήκῃ φέρεται.

Ἡ αὐτὴ δὲ διαθήκη μνημονεύεται καὶ ἐν φ. 257^{a-ε} διὰ τῶν 15 ἐξῆς:

Καὶ μάρτυς ἡ τούτου διαθήκη, || ἦν ὁ ἱερεὺς Γρηγόριος συνέταξε. φ. 2576
 Ἐπεὶ γὰρ οὗτος οὐκ ἦν δυνατὸς ταῖς φροντίαι τῆς ἐκκλησίας βαλλόμενος διδάσκεισθαι καὶ φοιτᾶν εἰς διδασκάλου, τοῦτον τῇ παιδείᾳ συνέρχεσθαι παρεσκεύασε, ποτὲ μὲν οἶκοι τὸν διδάσκαλον δεξιούμενος, 20
 ποτὲ δὲ καὶ μακρὰν ἀποστέλλων αὐτόν, ἔτι διάκονον ὄντα· καὶ τάχ' ἂν εἰς μέγα ἤρθη ἀρετῆς, εἰ μὴ τὸ κοινὸν χρέος, ὁ θάνατος, κατέλαβεν. Ἐρ' ὃν τελευτήσαντα τοσοῦτον ἐθρήνησεν ὁ πατήρ, ὥστε θαυμάσαι τοὺς παρατυχόντας. Εἰ δὲ τοῦτον οὕτως εἰς τὴν παιδείαν παρώτρυνε, πῶς αὐτός, εἰ ἔτυχε τοιοῦτου φροντιστοῦ, ἠμέλησεν ἂν; 25

3. μεταταῦτα 4. τί 9. ἐγείρει